

A TESTNEVELÉS
ÚJ KORSZAKA ANGLIÁBAN
BESZÁMOLÓ
ÚJABB ANGLIAI ÉS SKÓCIAI TANULMÁNYUTAMRÓL

ÍRTA

DR MISÁNGYI OTTÓ
A M. KIR. TESTNEVELÉSI FŐISKOLA TANÁRA

BUDAPEST

TARTALOM.

	Oldal
Bevezető	3
brit testnevelés szervezete és brit testnevelési törvények.....	4
National Fitness Campaign	7
Testnevelő Tanárképzés	10
Carnegie Physical Training College, Leeds	13
Jordanhill Training College, Glasgow	21
Loughborough College, School of Athletics, Games and Physical Education	23
London County Council College of Physical Education	31
Dunfermline College of Hygiene and Physical Education.....	32
St. Albans Court College of Physical Education	34
Skót népies játékok.....	35

BEVEZETŐ.

A BRIT NEVELÉSRŐL, testnevelésről, sportról, legkülönbélebb részleteikről már nagyon sok munka, szakkönyv, cikk s nyilatkozat jelent meg Magyarországon és ezekről a kérdésekről már sok előadást is tartottak, úgyhogy a közelmúltat, mondjuk a múlt esztendővel lezárható periódust tekintve, nem látszik feltétlenül indokoltnak az angol nevelés további tanulmányozása és ismertetése. De a tradíciók hazája is megmozdult a múlt évben. Úgy látszik: a sport új értelmezést nyer, hogy jelentősége véglegesen megnövekedik s hogy az elmúlt idők sportja a nemzet és a közösség érdekeit már nem elégti ki. Nagy-Britanniában is megindult egy új nemzeti mozgalom, a National Fitness Campaign, melynek jelentőségét az angolok nagyon nagyrabecsülik. Illetékes vezetők részéről azt a kijelentést is hallottam, hogy a reformáció óta a szigetországot érintő mozgalmak között a legnagyobb.

Ez a mozgalom az angol testnevelést bizonyos mértékben új alapokra helyezi, tökéletesíti, az iskolán kívüli testnevelésre különös gondot fordít és testnevelő tanárképző, edzőképző, egyesületi vezetőképző collegeeket (mi főiskolának neveznénk) állítanak fel.

Most, amikor a testnevelés nemcsak nagy és hatalmas, de kis államokban is a nemzetnevelés jelentős tényezőjévé vált, mégis kívánatosnak látszott, hogy megismerjük a sport őshazájának újabb felfogását, újabb intézkedéseit és intézményeit.

Emellett, ha igaz is, hogy a brit nevelésről már sok ismertetés jelent meg, mégis az az általános tapasztalat, hogy nem ismerjük pontosan iskolai testnevelési viszonyaikat. De ez a legjobb tájékozottság mellett is könnyen érthető. Nagybritánia nevelésügye nem olyan centralizált, mint például a miénk. Ott sokkal többféle iskola működik, mint nálunk. Sok iskola magánkézben, alapítványok kezében van és meglehetősen önállóak, sőt függetlenek az államtól. Éppen a legkitűnőbbnek és legindokoltabbnak tartott intézetek ilyenek. Nálunk a törvény és a rendelet minden tennivalót pontosan megállapít, feladatai, teendői felől senkinek sincs kétsége. Nagybritániában más a helyzet, ott a szokások és tradíciók a legfőbb hivatalos személyek szerint is erősebbek még a törvéynél is. Az iskolák büszkék arra, hogy

padjaikban a Brit Birodalom legnagyobbjai nőttek fel, nem engedik meg tehát még az államnak sem, hogy megváltoztassák azt a rendszert, mely a tapasztalat szerint ennyire bevált.

Azt is bátran állíthatjuk, hogy az angol sporttal legszorosabb történeti és szellemi kapcsolatba a magyar sport jutott Európában. Az atlétikai sportot eredeti angol szellemben, angol felfogással és angol szabályok szerint például Magyarország ültette át a kontinensre először s az angol sport leghívebb tükrét Európában a mi hazánkban találja meg. Mindez együttvéve indokolta testnevelési második nagy tanulmányutamat, melyet kérelmemre a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr öngyméltósága megbízásából és támogatásával tettem meg.

Ez a rövid beszámoló a magyar testnevelést érdeklő és számunkra hasznosítható kérdésekben világos, összefoglaló és áttekinthető képet igyekszik adni. Teljes nem lesz a kép, mert aránylag rövid időt töltöttem ott, bár ezalatt az összes testnevelő tanárképző intézményeket, emellett körülbelül hetven iskolát s több egyetemet látogattam meg. Utannak minden részletét, több mint félévig tartó levelezéssel igen pontosan megszerveztem és így volt lehetséges csupán, hogy időmet teljesen kihasználhattam s mindenütt az illetékes vezetőkkel tárgyalhattam, akik azután elő is készültek arra, hogy bemutassák és elmondják mindazt, ami bennünket érdekelhet.

Kényes dolog lenne a brit viszonyokkal, berendezéssel kapcsolatban általánosítani, mert ott nagyon sok az egyéni vonás és ezek alapján sok az eltérés. A magyar testneveléstől, a magyar sporttól és berendezéseitől nagyon eltérő állapotokat és viszonyokat láttam kint, sokszor olyanokat, amelyek csodálkozásra kényszerítettek. Hogy jobbak-e, vagy rosszabbak-e ezek a viszonyok mint nálunk, erre sem igennel, sem nemmel felelni nem lehet. Egyszerűen mások !

A brit testnevelés szervezete és brit testnevelési törvények.

A központi legfőbb irányító hatalom a Board of Education (kultuszminisztérium). Nemzeti testnevelési és sportkérdésekkel bizonyos vonatkozásban, úgy mint nálunk a belügyminisztérium, ott a Home Office és a Ministry of Health (egészségügyminisztérium), sőt st miniszterelnök is foglalkozik.

Általában Angliában a decentralizálásra törekednek és ezt a rendszert helyesebbnek is tartották, mint a központi adminisztrációt, egészen a mostani időpontig. Ez a felfogás általában az angol hagyományoknak felel meg. Igaz azonban, hogy újabban Angliában is érezhető a legújabb kor központi irányítása és központi vezetése. Angliában a testnevelésre vonatkozó első törvényt 1891-ben hozták, amely az iskolákban való testnevelés tanítását, tornacsarnokok építését és játszótérek rendelkezésre bocsátását rendeli el. Újabb törvény a test-

neveléssel tulajdonképpen csak a világháború után foglalkozik, mint amilyen a The Public Health Act. 1925., amely a testnevelést kimondottan egészségügyi problémának minősíti s amely szerint a testnevelés az iskolában, mint az egészségre való nevelés egy része szerepel. Ennek a felfogásnak megfelelően az orvosoknak igen nagy befolyásuk volt a testnevelés ügyére, úgyannyira, hogy a fent említett Board of Education Medical Departmentje az az osztály, ahova a testnevelés tartozik. Itt két magasállású, felügyelőnek nevezett irányító működik. Az egyik az iskolai testnevelés vezetője, a másik az iskolán kívüli, illetve iskola utáni testnevelés vezetője. Rangban az iskolai testnevelés vezetője van elől. Mindkettő mellett felügyelők tevékenykednek.

Nagybritanniának legfontosabb, egyben legújabb testnevelési törvénye, amely testnevelés név alatt először szerepel az ottani törvényhozásban, 1937-ben kelt és kétségtelenül magán visel bizonyos kontinentális hatásokat. E törvénynek a pontos címe: Physical Training and Recreation Act 1937, előfutára pedig az angol és skót Board of Education 1936 januári körirata és 1937 januári, a parlament elé terjesztett memoranduma. Ezek azt fejtik ki, hogy a nemzet szempontjából a lakosság fizikai jóléte és fizikai ereje napról-napra nagyobb szerepet játszik. Testnevelésnek, játékoknak és sportoknak a «National Physic» és a társadalmi jóiét szempontjából igen nagy szerepet kell játszaniok. A körirat mindennapos testnevelést kíván az elemi- (ezekben 7—10 éves, vagy a 7—14 éves korú ifjúság tanul), a középiskolákban (itt a 10—18 éves, vagy a 15—18 éves korú ifjúságot foglalkoztatják), továbbá a különböző szakiskolákban (16—18 éves korig). Az irat megengedi, hogy a helyi viszonyoknak és körülményeknek megfelelő beosztást és rendszert vezessenek be. Mindennap legyen testnevelés, játék, sport vagy úzás. Ezt a követelményt a British Medical Association is magáévá tette és a Ministry of Labour (munkaügyi minisztérium) bevezetését is szükségesnek tartotta. Leányoknál a játék vagy sport egy alkalommal hetenként táncsal helyettesítendő. Rámutat az irat arra is, hogy a testnevelési órák az iskolákban eddig örömtelenek voltak és nem vidámak. E téren változtatást kíván.¹

Az iskolán kívüli vagy ahogy ott nevezik, az iskola elvégzése utáni testnevelés leglényegesebb és számunkra talán legértékesebb elve a következő: «A haladás a mi hazánkban főleg a lokal-patriotizmustól és az angol önkéntes organizáció munkájától függ». A memorandum külön pontban felveti a következő kérdést: «A testnevelés önkéntes legyen-e vagy kötelező?» Válasz: «A kötelező szisztémát mindenképpen el kell vetni, mert ez a nemzet tradícióival és tempera-

¹ Ez a különös megkülönböztetés azzal magyarázható, hogy Nagy-Britániában egészen a legújabb időkig testnevelés alatt a csupán nagyon formalisztikus svéd tornát értették. Ilyen tornaórát tartottak testnevelés cím alatt, játékokra és sportra pedig külön délutánokat fordítottak.

meritumával szemben áll». Még inkább figyelemre, sőt követésre méltó a következő mondat: «A kormányzat célja nem az, hogy bizonyos korban, bizonyos években testnevelési gyakorlatokat végeztessen fiúkkal és leányokkal, hanem olyképpen kell biztosítania az emberi boldogságot a fizikai fitness útján, hogy az az egész életben folytonos legyen és ne csak a kora ifjúság bizonyos éveire legyen korlátozva. A memorandum következő kérdése is érdeklődésre tarthat számot: «A bevezetendő általános testnevelés teljesen új alapokon szervezendő-e, avagy a társadalomnak eddigi sportbéli berendezéseinek és továbbfejlesztésén alapuljon?») A kormányzat szerint nagyon rossz politika lenne figyelmen kívül hagyni az eddigi szervezeteket, klubokat stb., mert bár lehet, hogy valamely új szkéma az államnak hatalmat és bizonyos uniformizálódást biztosítana, valószínű azonban, hogy ilyen rendszer nem vonzaná azokat, akiket éppen megnyerni óhajt.

A memorandum azután a megindítandó nemzeti testnevelési mozgalom vezetésére, nemzeti bizottság felállítását, nemzeti testnevelési főiskola alapítását kívánja. A kormány által rendelkezésre bocsátandó két millió fontnyi keretből adományokat, illetve segélyeket külön bizottság nyújtana. A memorandum azt kívánja, hogy a célok érdekében az egész társadalmat átfogó, széleskörű propaganda indíttassék.

A törvényt 1937 július 13-án az angol parlament el is fogadta, hivatalosan Physical Training and Recreation 1937-nek hívják. A törvény első pontja a következőképpen fogalmazza meg e testnevelési törvény célját: «Gyakorlatok és üdülés (recreation) útján fenntartani és tökéletesíteni a nép fizikai jólétét». E célból 1—1 nemzeti tanácsot: National Advisory Council-t állítanak fel, egyet Angliában (Walesben) s egyet Skóciában. Ez a nemzeti tanács a Board of Education-nal, a Treasury-vel (kincstár) és a miniszterelnökkel egyetértően működik. A bizottságot köznyelven National Fitness Council-nek hívják, miután a törvényben említett cél egyetlen angol szóval, a «fit» szóval is kifejezhető.¹

E mozgalomnak propagandáját maga a miniszterelnök indította meg 1937 szeptember 30-án tartott beszédével. Ebben kiemelte nemcsak az iskolai, hanem az iskolautáni és nemcsak a fiúk, hanem a leányok testnevelésének rendkívüli jelentőségét és fontosságát is. Az angol kormány a németországi testnevelést már ebben az időben pontosan és jól ismerte, mert hosszú időn át hivatalos tényezők a helyszínen tanulmányozták az ottani viszonyokat.² A miniszterelnök

¹ A «fit» szót igen nehéz lefordítani. Körülbelül annyit jelent, mint erős, egészséges, jókedvű, alkalmas, kész, jó erőben levő kifejezések együttléve.

² Az erről szóló beszámolót magam is olvastam. Konklúziójában azt mondja, hogy bár magas fokon áll, a kötelező rendszert nem kívánja utánozni. Egyébként pedig az angol testnevelésnek nincs szégyenkezni valója.

egyébként azt hiszi, hogy más népek Nagybritanniát a testnevelés fejlettségében már megelőzték. Ez szerinte különösen a svédekre vonatkozik.

Ez a mozgalom azután nagy lendülettel meg is indult, az egész angol sajtót, mondhatni az egész angol közéletet felrázta, plakátok, könyvek, propagandairatok, szónoklatok, bemutatók, hirdetések és ajánlatok tömegét zúdította a közönségre. A nagy mozgalom a National Fitness Campaign elnevezését nyerte.

National Fitness Campaign.

Mint az előző fejezetben mondtuk, az 1937-es brit testnevelési törvény alapján megindult nemzeti mozgalom vezetésére a National Advisory Council-t alakították meg, mely Angliát 22 kerületre osztja.

Mielőtt e mozgalom szervezetére és működésére térnék, megkísérlem a hallottak és olvasottak alapján e mozgalom eredetét megvilágítani.

Mint a legtöbb nemzeti testnevelési mozgalom, ez is a háború-okozta állapotokban látszik tulajdonképpen eredetét venni. Már a múlt évtized utolsó éveiben gyakori a panasz, hogy a katonai életre alkalmas férfiak száma évről-évre csökken. Különböző orvosi körök hasonló természetű, megállapításokat tettek, s mind gyakrabban hangzott el a kívánság, hogy az angol nép egészségi állapotát fel kell javítani. Cikkek és röpiratok követelik: fel kell világosítani a népet az egészséges életmódról, de alkalmat is kell adni a népnek arra, hogy egészségesen is élhessen. A már említett brit orvosok szövetsége a kormányhoz terjesztett feliratában a következőket mondja: «A test fejlődését, a szervek tökéletes működését s általuk a szellemi képesség és a jellem kialakulását leghatásosabban a testnevelés mozdítja elő. A fizikai fitness (ez angol kifejezés) előfeltételei: sportolás a szabad levegőn, helyes táplálkozás, helyes öltözködés, tartózkodás az alkoholtól, a nikotintól, végül pedig mindenkor helyes testtartás (!). Ezzel párhuzamosan szociális mozgalmak is segítették a Campaign megindulását. Tudvalevő, hogy szociális kérdésekkel ott napról-napra többet foglalkoznak és ezek között is talán az első helyen áll az a törekvés, hogy játszóterek, csarnokok és uszodák létesítése útján a nép széles rétegeinek sport- és testnevelési alkalmat biztosítsanak. Foglalkozási ágak szerinti egyesületekkel, tanfolyamokkal már az elmúlt évtizedben is találkozunk, községi, vállalati vagy pedig alapítványi támogatás mellett. Ezek az alakulatok nagyjából csupán egészségügyi sportolással foglalkoztak, kiváló tagjaiknak azonban versenyzési lehetőséget is biztosítottak. E mozgalmak között, miként hallottam s miként erről a vonatkozó irodalom tanulmányozása alapján meg is győződtem, a legnevezetesebb a Sunderland

«Keep-fit» Movement.¹ Ez a Sunderland-mozgalom az ország északi részéből indult ki és csak a nők testnevelésével foglalkozott, 14—18 éves korig. Működésük háromirányú volt: 1. egy-egy résztvevő számára heti két vagy három alkalommal esti testnevelési órát (keep-fit class), 2. tanárai számára vezető tanfolyamokat tartottak, végül 3. cikkek, füzetek, könyvek stb. formájában széleskörű irodalmi működést fejtek ki.

A Sunderland-mozgalom tehát az iskolán kívüli leány ifjúságot és a felnőtt nőket foglalkoztatta. Áruházi, üzleti, gyári, irodai alkalmazottak mindenféle faját, tanítókat, tanárokat és az ügynevezett háztartásbelieket, anyákat és hajadonokat egyaránt, természetesen a helyi körülményeknek megfelelő helyes csoportokban. Októbertől ápriliséig csarnokokban, a nyári időszakban pedig játszótéren gyakoroltak. Működésük nemcsak az egészség fenntartására, hanem egészségesebb társadalmi légkör kialakítására is irányult.

Ez a Sunderland-mozgalom, amint én tapasztaltam, egészen kiváló rendszert dolgozott ki. Nagyszámú kiadványaik, heti- és havi beosztásban kitűnő óraterveket közöltek korosztályok szerinti beosztásban. Tanerőket képző tanfolyamaik számára kitűnő elméleti és gyakorlati szakkönyvecskéket adtak ki. Külön gyakorlati tanfolyamokat tartottak a vezetők számára, itt a zenére különösen nagy gondot fordítottak.² A Sunderland-mozgalom vezetői között kitűnő testnevelő tanárnőket láthattunk.

Ezt a mozgalmat azután részint hivatalos, részint nagytekinthető társadalmi szervezetek tették magukévá, mint pl.: Central Council for Recreativ Physical Training, National Health Association és még 27 szövetség (faj nemesítő társaság, iskolatanács, nemzeti játszótér szövetség, szépség- és egészség-liga stb.).

A fenti összetevők közreműködésével megindult mozgalom alapján véve társadalmi mozgalom s a népet szép szóval akarja a testnevelés ügyének megnyerni, az önkéntes (voluntary) tevékenység módszerével, nem pedig kényszer alapján. A mozgalom tehát társa-

¹ A keep-fit kifejezés azóta egész Angliában általánossá vált. Plakátokon, újságokban, könyvekben mindenütt az ember szemébe ötlük az e két rövid szó; értelme körülbelül: «Légy erős» mozgalom.

² Alkalmam volt a vezetőképző-tanfolyam néhány óráját megtekinteni. A vezető tanárnő maga is közben velük együtt, hozzá tehetem remekül dolgozott. Az óra változatos volt, játékos bemelegítéssel kezdődött, majd labda- és zenégyakorlatok következtek, ezek részint a torna, részint a tánc, részint pedig a ritmika keretébe tartoztak. Az órát három-négyféle játék fejezte be. Nagyon helyeslem azt a felfogást, amely szerint a test különböző részeit nem bizonyos egymásutánban foglalkoztatják, hanem minden gyakorlat lehetőleg az egész testet igyekszik igénybe venni; fokozat a gyakorlat intenzitásának a növekedésében mutatkozott. Az órát végig zongora kísérte. A játékok erősek, gyorsak voltak, itt feltűnt a szótlanság és a zajtalanság.

dalmi, csupán a vezetés állami: a N. A. C. kezében van. Kényszer azért nincs, mert a törvényt előkészítők szerint angol embert (legalább is egyelőre) csak saját meggyőződése kényszerítheti. Lelki összetételük kényszerrendelkezések befogadására nem alkalmas. Ahogy ők mondják: az angol ember és az angol haza — szabad !

A nép széles rétegeit tehát propagandával kell megnyerni. Valóban egy év óta e mozgalom propagandája mindenütt jelentkezik, a sajtóban, hirdetésekben, plakátokon, könyvekben, színházakban, mozikban, iskolákban s általában mindenütt, ahol a közönség figyelmét fel lehet hívni. Bár akadtak politikusok, akik Nagybritannia jövője érdekében gyors cselekvést követeltek, maga a hadügyminiszter is azt mondta, hogy rendelkezésekkel kell gondoskodni a kormányzat terveinek végrehajtásáról, mert nincs veszteni való idő. Azonban mégis a propaganda módszere győzött; nem egyszer egészen különleges módokon. Kiállítások alkalmával az illető testgyakorló vagy sportág legkiválóbbjainak közreműködésével ingyenes bemutatók tartottak.¹ A mozgalom a nagy propagandában még egyéb különleges címeket is nyert, mint például: Fitter Britain. E cím alatt inkább az orvosi körök támogató munkája jelentkezik erős nemzeti szellemben. Általában a specializálódás ellen szólnak és egy-két kiválóság helyett inkább tömegeket kívánnak, a bajnokokat csak mint a szép eszmének hirdetőit, reklámjait tekintik. A sportkörök természetesen másként gondolkoznak; ezek is támogatják a National Fitness-mozgalmat, de azzal indokolják szükségességét, hogy a brit sportot súlyos csapások érték a legutóbbi olimpiákon. Azt ajánlják továbbá, hogy a sportpályák, a játszóterek számát kell szaporítani és különösen sok figyelmet kell szentelni az iskolai testnevelő tanárok kiképzésének. Itt említem meg, hogy e mozgalom hivatalos vezetősége (azt a velük folytatott beszélgetések alapján közlöm) a legnagyobb fontosságot szintén a testnevelő tanárképzés megoldásának tulajdonítják. (A testnevelő-tanárképzésről egyébként külön cikk fog következni.) A sport szakfolyóiratok azt javasolták, hogy a posta ingyen testnevelési utasításokat, sportról szóló leírásokat kézbesítsen.

A propaganda természetesen nemcsak írásbeli, hanem szóbeli is. Kiváló atléták, sporthoz értő orvosok, szaktekintélyek a kiállításokon létesített nagy előadótermekben sporttémájú előadásokat tartanak.

De talán mindezeknél értékesebb az eszmének a filmek útján való népszerűsítése. A legjobb és vezető testnevelési szakírók közreműködésével a chelseai testnevelő tanárképző intézet igazgatónőjének vezetése mellett testnevelési filmügyi bizottság alakult a British

¹ A londoni kiállítás keretében modern berendezéssel nagy testnevelési csarnokot építettek, itt kitűnő torna-, tánc- (köztük magyar tánc is), ugrókötél- és labdabemutatókat láttam a chelseai női testnevelési főiskola hallgatóinak közreműködésével.

Film Institute kebelében, amely valóban mintaszerű filmsorozatot készített. Volt alkalmam e filmeket látni, közülük leginkább a labdázásról való film tetszett, ennél különbet ebben a nemben sohasem láttam. Három-négyéves gyermekek labdázásától a felnőttek legmagasabb művészetéig vezet a film, szemléltetően, tanítóan, mindenekfelett pedig érdeklődést keltően. Ezen a hangosfilmen szakértők kitűnő magyarázatokkal és tanításokkal kísérik a bemutatott anyagot.

Ez a filmsorozat 12, egyenként kb. 350 m hosszú filmből áll. Fiúk és leányok számára külön-külön feldolgozva az «Iskolai testnevelés szillabusz»-t (1933-ban megjelent kiváló, hivatalos kiadmány, a híres «zöld könyv»). További filmek az iskolai játékokat bevezető gyakorlataikkal, edzési módszereikkel együtt dolgozzák fel. Egy film csupán a testtartással foglalkozik ! Az organizáció is kitűnő: minden film mellé külön magyarázó- és oktató-könyvecske jár, a filmet pedig gyorspostával napról-napra más és más iskolába küldik.

A propagandának egy másik iránya jelentékeny mértékben a játszóterek és sportterek számának szaporítására törekszik, pedig játszóterek dolgában már így is nagyon jól állanak az angolok.

Mint minden modern szervezet, ez is az ifjúsághoz fordul és sikerült is már 14 ifjúsági szervezeten keresztül közel két millió fiút és leányt a mozgalommal szoros összeköttetésbe hozni.

Nagy gondot fordítanak szakszerű sportvezetők kiképzésére is, akik azután ismereteiket az iskolákban is kamatoztathatják. Tapasztalatból is mondhatom, hogy ennek a munkának a gyümölcse máris érezhető. Vándortanítók és tanárok járnak iskoláról-iskolára, hogy az Angliában elhanyagolt atlétikai ágakat, a rúdugrást, gerelyvetést stb. tanítsák. Úgy látszik, hogy rövid idő múlva ezen a téren is jobbat fognak majd nyújtani. Ebben a munkában a legmodernebb sporttanárképző, trénerképző, edzőképző iskolák vesznek részt, ilyen a loughboroughi iskola, melyről egyébként külön cikkben számolok be.

Mindent egybevetve ez a mozgalom, miután az angol nép legnagyobb tekintélyei pártfogolják és mivel pénz is rendelkezésre áll, végül pedig, mert az egész gondolat közel áll az angol nép lelkéhez, úgy látszik, eredményes lesz. Meg is vagyok győződve, hogy a mozgalom el fogja érni célját.

Testnevelő-tanárképzés.

Idegen nyelvekben, így az angol nyelvben is hiányzik a tanárkifejezés megfelelője. Teacher: tanítót és tanárt egyaránt jelent, ez a kifejezés a kettő között nem tesz különbséget. A középiskolai tanárokat angolul sem lehet professzoroknak nevezni, mert professzornak csak az egyetemi tanárokat nevezik, közülök is csak azokat,

akiknek rangja a mi nyilvános rendes egyetemi tanáraink rangjának felel meg.

Tanári kar angolul: staff, a tanári kari tagot: member of staff-nak nevezik. A testnevelő tanár leghelyesebb angol elnevezése: physical education teacher. Mégis előfordul, hogy egyes iskolákban: physical education instructornak hívják a testnevelő tanárt, más középiskolákban pedig: games master-nek (játék-mester). Az előbbi elnevezést általában ott használják, ahol testnevelési tanfolyamot végzett altiszt működik, az utóbbi elnevezést pedig inkább trénerekre, edzőkre alkalmazzák.

A «főiskola» szót is nehéz angolra fordítani; College-t szoktak használni. A testnevelési főiskola leghelyesebb angol fordítása: College of Physical Education. High schoolt nem lehet használni, mert ez a kifejezés viszont felső iskolának felel meg.

Mindezt azért tartottam szükségesnek elmondani, hogy az olvasó tisztában legyen ezekkel a kifejezésekkel, mert tapasztaltam, hogy használatuk nálunk gyakran hibás.

Nagybritániában a testnevelő-tanárképzés nem régi és nem is olyan rendszerű, mint a miénk. A világháború előtti időben a testnevelés, a sport és a játék (physical education, sports and games, így szokták ezeket a kifejezéseket egymás mellett használni, mert nem azonos értelműek) vezetését általában a tanári kar legfiatalabb, vagy a sport iránt leginkább lelkesedő tagja, esetleg tagjai látták el a játékvezetői, testnevelési tisztet, sőt igen sok előkelő intézetben még manapság is így van. A világháború előtt katonai altisztek is vezették a testnevelést, ilyen helyzettel még ma is találkozunk; az altisztek azonban nem tagjai a tanári karnak.

Mindebből az következik, hogy Nagybritániában kevés a testnevelő tanár és úgy hiszem, hogy tanárképző-intézeteik csak hosszú évek után fogják pótolni tudni a jelenlegi hiányt. Testnevelési tanárokat tulajdonképpen csak a középiskolák számára képeznek ki. A népiskolát végzett tanuló, aki nálunk polgári iskolába iratkozik, Angliában az általában szintén négyéves secondary schoolba megy, aki viszont valamilyen szakkiképzést kíván, az szakiskolába iratkozik be. A középosztály azonban előkelő és nagy tradíciójú public schoolokba küldi gyermekeit. A public school a brit nemzeti nevelés igazi vára. Igen sokba kerül és mindig bennlakással van egybekötve, — vagy alapítványok tulajdonában vannak, vagy magániskolák.

A testnevelő tanárképzés kétirányú:

1. a hallgatók vagy közvetlenül a public schoolból jönnek és csak testnevelési tanári pályára készülnek; ilyenkor két vagy három évig tanulnak,

2. vagy egyetemi végzettséggel, elméleti (academical) szakos képesítéssel iratkoznak be s még testnevelési tanári kiképzésben is óhajtanak részesülni. Az ilyenek tanulmányi ideje egy év.

Tanári kar.

Nevelői felfogásuknak megfelelően az intézet kevés tanárral működik, ennek megfelelően nem is specialisták. A hallgatók nagy létszáma (hatvan) miatt két párhuzamos osztályban folyik a tanítás, mégpedig úgy, hogy osztályonként ugyanaz a tanár tanítja a tornát, az atlétikát, a játékot és a sportokat is. Úgy vélem, a nevelői hatás intenzitását gondolják ezzel a módszerrel biztosítani. Ilymódon nyolc tanár működik az intézetben, a táncot hölgy tanítja.

Az intézet vezetője (warden) s fő elméleti előadója E. Major, a kontinentális testnevelési viszonyokat és intézményeket igen jól ismeri. Szerinte az intézet nem egyetlen rendszert követ, hanem minden rendszerből a legjobbat igyekszik átvenni. Bár tőle hallottam, hogy az érvényben lévő rendelkezések szerint az iskolai testnevelés a hivatalosan (a testnevelés gimnasztikai része) a svédrendszert követi. Határozott kérdésemre kijelentette, hogy véleménye szerint a testnevelő tanárképzés elsősorban nevelői és csak másodsorban orvostudományi alapon épül fel. Különösen az elméleti szakkal való kapcsolatért lelkesedett, mert szerinte ez a típus, ha gyakorlatilag nem is olyan képzett, mégis jobb nevelő. Nagy nemzeti testnevelési mozgalmukkal kapcsolatban kijelentette, hogy sokak szerint ez a militarizmus kezdete a testnevelésben.

Mint érdekességet említem meg, hogy a Magyarországon is nagy sikerrel működött Jimmy Hogan néhány évvel ezelőtt itt tanította a futballt. Az egyik gyakorlati tanár inkább tornaszakember, elsősorban a svédornában járatos, míg a másik inkább atlétikai és játékszaktértő.

Tanulmányi szervezet.

A College kétféle kiképzést nyújt:

1. csupán középiskolát végzetteket képesít, ebben az esetben kétévig tart a kiképzés;

2. vagy tanítói, szakiskolai vagy középiskolai diplomával rendelkezőket (egy évig) képez ki, akik tanulmányuk elvégzése után ilymódon elméleti és testnevelési képesítéssel is bírnak. Az intézet — mint a tanárképzésről szóló általános fejezetben mondtam — ez utóbbi típust értékeli többre és éppen e típus révén tett szert kiváló hírnévre.

A tandíj és ellátási díj egy évre együttesen 50 font (kb. 1300 P), ami azonban csak félig fedezi a kiképzés költségeit, másik 50 fontot részben az állam, részben a helyi hatóságok fizetnek minden egyes hallgató után. Mint általában az angol főiskolákon mindenütt, a tanulmányi év itt is harmadokra van osztva és mindegyik 12 hétig tart.

A hallgatók bennlakása kötelező. Szerintük csak így érhető el a nevelés tulajdonképeni célja. Valóban, a hallgatók a tanári karral,

az igazgatóval és hozzátartozóival együtt tulajdonképen egy nagy, kedves és lelkiileg teljesen összehangolt családot képeznek.

Berendezés, felszerelés.

Az intézet, mint a hasonló típusú iskolák mind, a mi fogalmaink szerint óriásinak nevezhető, park és sporttelep-tömeg közepén áll. Együttes területük több mint 1 négyzetkilométer, körüljárása körülbelül egy órát vesz igénybe. Gyepháza gyepháza mellett 2—300

A kollégium épülete Leeds-ben.

méteres csodálatos, sima, ruganyos, ép gyepfelületek, olyan nagyok, hogy minden nap más és más részt használhatnak. így mindig ép és üde a gyep. Atlétikai pálya most épül, minden valószínűség szerint modern és tökéletes s még a futópálya is gyepen lesz. Most készült el mellette 40.000 font (több mint 1 millió pengő) költséggel az új tornacsarnok, hogy milyen finom és tartós anyagból, milyen méretekben és milyen remek kiállításban, azt a hatalmas összeg alapján elképzelhetjük; pedig az eddigi tornacsarnoképületek is igazán minden igényt kielégítenek. Világos, napos, *szellős* és nagyméretű, körülbelül 15x30 méteres. Tisztaság, csín, praktikusság, egyszerűség uralkodik. Fedett uszodájuk 33 $\frac{1}{3}$ yard hosszú. S mintha még mindez sem volna elég, a leeds-i egyetem sporttelepeire járnak golfra, atlétikára, mert ott, amint ők mondják, elég pálya — több mint otthon — áll rendel-

kezesre. Hát ez igaz is, mert az ottani telepek még a College telepeinél is nagyobbak, terjedelmesebbek.

Tornacsarnokaikban — mint mindenütt a tanárképző intézetekben — csak svéd szerek vannak, korlát, nyújtó sehol sincsen. A csarnok kemény faparkettel van borítva, oldala majdnem mindenütt üveg és senki, még maga az igazgató sem lép be a terembe szövetpapucs, vagy tornacipő nélkül. Így aztán valóban meg lehet őrizni a csarnok tisztaságát. Szertárunkban kitűnő felszerelést láttam. Labdák mindenféle faja és hallatlan tömege, közöttük különböző nagyságú, egészen a futball-labda nagyságáig tömör gumilabdák, különböző méretű tömör gumikarikák és olyan szerek is, amilyeneket mi nem használunk. Általában sok szellemes és szórakoztató játékfelszerelésük van, egy egész termet töltenek meg.

Felvételi vizsga.

Az elméleti szakos tanárok három vagy négyévi tanulmány után, a kizárólag testnevelési szakosok pedig középiskoláik: a secondary, vagy a public school után jelentkezhetnek felvételre. A felvételi vizsga három részből áll:

1. általános orvosi,
2. beszéd- és
3. képességvizsgálatból.

Képességvizsgálatuk egészen más, mint a miénk s elsősorban azt nézik, hogy a jelentkező milyen természetes képességekkel rendelkezik, nem pedig azt, hogy előzőleg mennyire jutott a képzettség fokán. Tíz részből áll:

1. Mély törzshajlítás előre, dobogón, oldalán mérőléc van. Azt vizsgálják, hogy nyújtott térdrel hány hüvelyk mélyre tud a talapat alá nyúlni.

2. Terpesztés. Terpeszállás hajlott lábakkal, a lábfejek egymástól való távolságát mérik. A testmagassághoz viszonyított indexet állapítják meg.

3. Törzsfordítás. Szögmérővel mérik, hány foknyira tud a jelentkező balra és jobbra elfordulni.

4. Hátrahajlás. Különleges műszerrel állapítják meg a hátrahajlás mértékét.

5. Húzóerő mérése gépen.

6. Tolóerő mérése gépen.

7. 100 yardos síkfutás, időre.

8. Ugrás svédszekrényen.

9. Parter torna (ezt ők egész sajtáságosan «agilitás»-nak nevezik.)

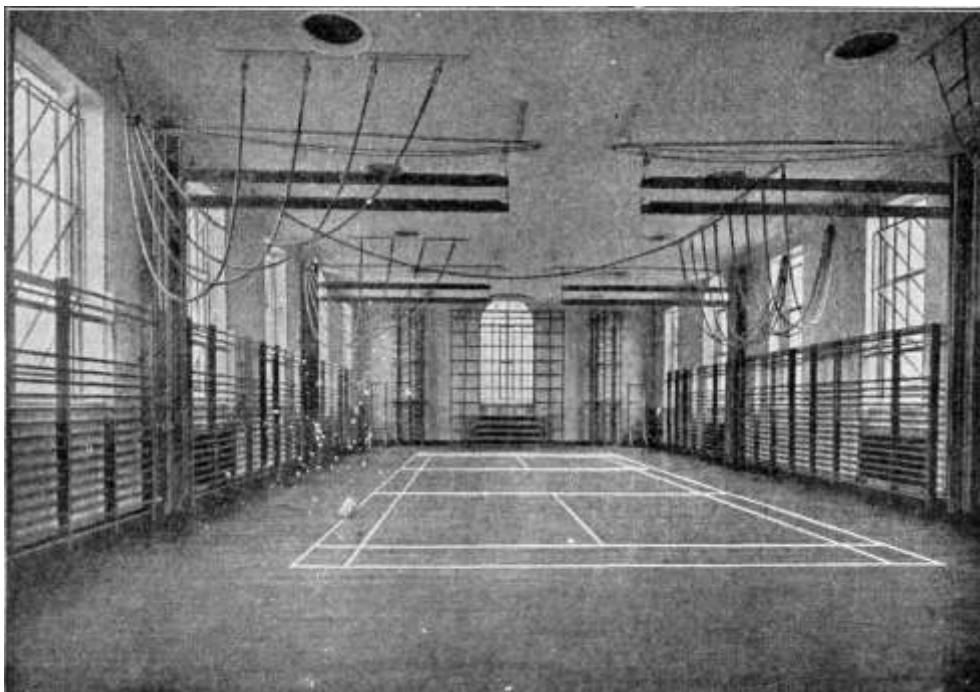
10. Magasugrás.

Ha valaki bármilyen sportágban legalább az iskolai vagy grófsági válogatottságig felvitte, ez biztosítja a felvételt. Hatvan hallgató közül tíz ilyen akadt.

A College vezetősége elsősorban oxfordi és cambridgei diákokat vesz fel, mert hírnév és előkelőség tekintetében ezek vezetnek Angliában.

Előadások, gyakorlatok, tantárgyak, gyakorlati tanítás.

Látogatásom idején az egyetemet végzettek tavaszi (easter-term) harmadában a következő tárgyakat a következő óraszámmal tanították:

Régi tornacsarnok a leeds-i főiskolán.

1. Testnevelés és tornaelmélet	heti	óra
2. Játékelmélet		1
3. Atlétika-elmélet		1
4. Anatómia		1
5. Fiziológia		1
6. Gyakorlati tanítás, elmélet és gyakorlat.....		6
7. Különböző elméleti előadások számára fenntartva		1
8. Játékgyakorlat.....		3
plusz 1 délután.		
9. Atlétikai gyakorlat		2
plusz 1 délután.		
10. Tornagyakorlat		3

11. Úszás	heti 2óra
12. Tánc	2 «
13. Gyógytorna.....	1 «
14. Vívás	1 «
15. Iskolai testnevelés	1 «

Összesen... heti 28 óra

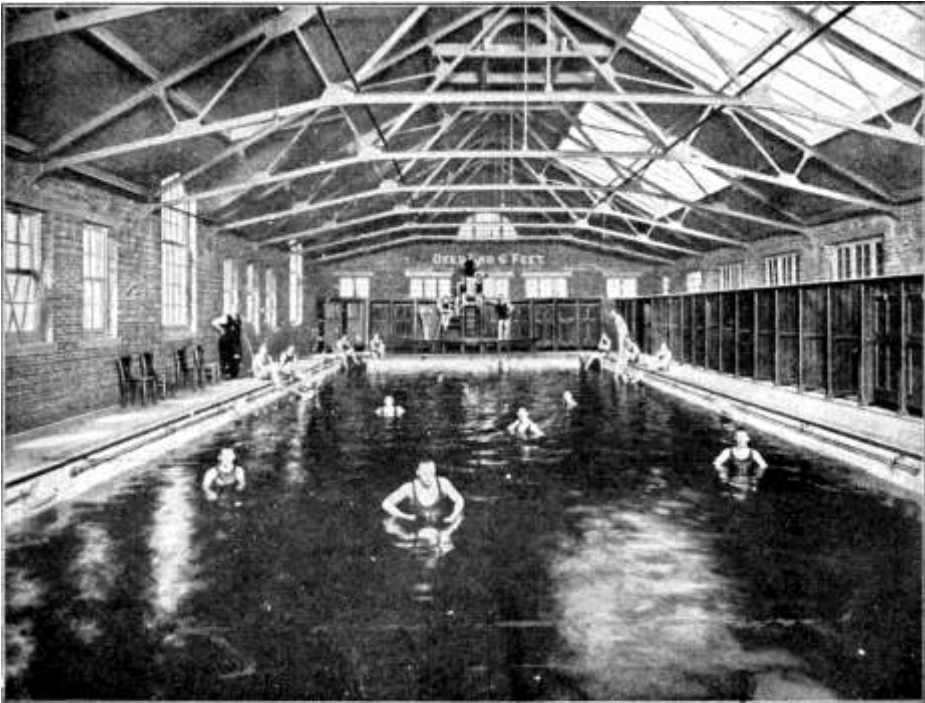
Az órák ténylegesen 45 percig tartanak, úgyhogy angol szemmel nézve nagy az elfoglaltságuk, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a hallgatók szabadidejükben, már csak más foglalkozás híján is még ezen kívül is igen sokat gyakorolnak azokban a sportágakban, amelyekben jó eredményt óhajtanak elérni, vagy amelyekben fokozni kell képességeiket. Megemlíteném, hogy specializálódásra nem igen törek-szenek, hanem inkább arra, hogy mindenben jártasok és otthon legyenek.

Két napon át figyeltem az elméleti és a gyakorlati előadásokat és így kiválóan érdekes megállapításokra nyílt alkalom. Elsőnek talán azt kell megemlítenem, hogy igen helyesen különbséget tesznek a nekik való és az iskolában tanítandó torna anyaga között. Utóbbit hetenkint egy órában tanítják, úgy ahogy az valamely iskolában volna tanítandó.

Kérésemre bemutattak három ilyen órát. Mindhárom igen élénk és erős munka jegyében folyt le. Legfőbb jellemvonásuk a feltétlen fegyelem. Megállapítottam, hogy ez a fegyelem nem kivételes és nem is a mi jelenlétünknek szólt, mert úgyszólván mindenütt — körülbelül hetven iskolát látogattam meg — hasonló fegyellemmel találkoztam, még olyan helyeken is, ahol a tanulók jelenlétünkről nem tudtak. Mindhárom órában játék, szabadgyakorlat, kötélugrás, staféta és talajtorna váltakozott, de a minálunk ismeretes és tanított órafelépítési rendszer teljes és tökéletes figyelmen kívül' hagyásával. Gyakran játékokkal kezdődött az óra, utána pompás staféták következtek, majd labdázás, szabadgyakorlatok, kötélugrás, tánc, torna, a leírt sorrendben. A szabadgyakorlati rész felépítése egészen más, mint a miénk.

Játék és atlétika tanításánál az egyéni kezdeményezésre és az önállóság kifejlesztésére nagyon sokat adnak. Az elméleti órákon kívül egy-egy teljes délutánon keresztül gyakorolnak, mégpedig a következő rendszerben: diszkoszvetéssel pl. addig nem foglalkoznak, amíg a súly dobást nagyjából meg nem tanulták, azaz nem egyszerre tanulnak többfélét, hanem egymásután tanulják meg a gyakorlatokat. Egyéb-ként ismételten megerősödtem abban a tapasztalatomban, hogy az angolok (talán az évszázados játékknevelés következtében) futásra és gátfutásra kiválóan alkalmasak, annál kevésbé azonban a súly-, diszkosz- és gerelyvetésre. Ennek magyarázatát nem tudom másban találni, minthogy nemzeti sportjukban, a kriketben a dobás módja

természetellenes és szinte alkalmatlanná teszi őket arra, hogy természetes mozdulattal dobni vagy hajítani tudjanak. A leeds-i hallgatók átlagos képessége például a diszkoszvetésben 25, a gerelyvetésben 30 métert is alig ért el. Síkon és gátat futni azonban annál jobban tudtak és nem egyszer tapasztaltam azt is, hogy egyetlen oktatás alatt nagyjában elsajátították a gátfutás helyes stílusát. Intézményesen két délutánt szentelnek hetenként házi- és egyetemközi versenyek lebonyolítására. Ha a mérkőzés nem fejeződik be idejében, a más-

A leeds-i főiskola uszodája.

napi előadás egyszerűen elmarad és helyette a mérkőzést bonyolítják le.

A gyakorlati tanítás pedagógiai előkészítésével nem sokat foglalkoznak, miután valamennyien képzett pedagógusok. Itt is először a College tanára tart bemutató tanítást, azután pedig a hallgatóság gyakorol. De sokkal többet mint nálunk, mert minden hallgató egy teljes délutánt tanít hetenként. A torna—játék—atlétika együttes tanára pedig ezen a délutánon végigjárja a gyakorló iskolákat s mindenütt rövid időt töltve, figyeli a tanítást. Az év vége felé a tanítás a Collegeben — meghívott iskola közbejöttével — történik.

A bírálatot nemcsak a hallgatók, hanem a tanár is kizárólag írásban készíti.

Tornájuk svédturna, némi Niels Bukh-elemmel vegyítve s miután szertorna sohasem szerepel az angol iskolában, így a Collegében sem tanítják; nyújtó, korlát nincs is a teremben. A hallgatók nem érik el a mi tornászaink színvonalát, igaz, hogy magas fokra nem is törekednek.

Az atlétika elméletének keretében az atlétika—torna—játék tanára (volt válogatott játékos és 16 mp-es gátfutó) sportgimnasztika címen előadást tartott a célgimnasztikáról. Elméleti felfogásukat és gondolatvilágukat megismertető, az előadásnak rövid kivonatát az alábbiakban közlöm. Előadását azzal kezdte, hogy a legutóbbi időben az ügyességi számok mozdulatrészeinek helyes elsajátítása érdekében sportgimnasztikát importáltak Angliába. Elismeri, hogy a stílus-tanítás szempontjából iskolában, osztályban, tömegképzésnél ez a módszer helyes, mégis kifogásolja, hogy az atlétikai mozgásokat elemeire bontják, mert ezáltal elvész a folyamatosság, ami pedig a mozgások lényege. Nem hiszi, hogy akár Dempsey, akár Tildén vagy Lovelock részleteiben tanulták meg sportmozdulataikat. Ez a vélemény persze nem jelenti azt, hogy a kezdő az első alkalommal fordulattal dobjon diszkoszt, hanem azt, hogy először azonban mégis csak diszkoszt kell a kezébe adni. Nem helyes többféle ügyességi számot egyszerre tanítani, hanem egyiket a másik után kell elsajátítani. Ha pedig a célgimnasztikával az atléta fizikumát akarjuk erősíteni, akkor sokkal helyesebb, ha valamely elismert és kiforrott általános tornát alkalmazunk, mert különben a célgimnasztikával két szék közé esünk, mert sem torna, sem atlétika nem lesz.

Nagy gondot fordítanak, mint általában mindenütt Angliában, a népi táncok elsajátítására. Táncórákra egyszerűen áthívják a szomszédos tanítónőképző intézet növendékeit és ilyenkor a tornacsarnokban hatvan pár" táncol (torna- vagy atlétikai dresszben) tanárnö vezetése mellett.

Vizsgák.

Osztályozás nincs, a hallgatók teljesítményét százalékban fejezik ki. Száz százalékos teljesítmény még nem fordult elő, a legtöbb, amit eddig elértek, 90% volt. Szóbeli vizsga sincs, csak írásbeli és gyakorlati. A tanárok a dolgozatot százalékos alapon értékelik, az igazgató az egyes tárgyakban nyert százalékszámot összeadja és elosztja a tárgyak számával, azaz a százalékatlagot számítja ki. A diploma is úgy szól, hogy az illető úr a Colleget például hatvan százalékos eredménnyel végezte el.

Esetenként bírálják el, hogy mi a minimális százalék. 40% általában elégtelen fokozatot jelent és épúgy ismétléssel jár, mintha valaki valamely tárgyban feltűnő tájékozatlanságot árul el.

Jordanhill Training College, Glasgow.

Bevezetés, történet.

Nagybritannia egyik legnagyobb szabású pedagógiai intézménye — Skócia tanítási központjának is nevezik — a glasgowi Jordanhill Training College; itt:

1. népiskolai tanítókat,	3. szakiskolai és
2. középiskolai,	4. testnevelési tanárokat

A glasgow-i Training College távlati képe.

képeznek ki. A testnevelési szakot kivéve, férfi- és nőhallgatók körülbelül egyforma számmal vannak, a múlt évben összesen 1500-an. E nagyméretű állami nevelői intézmény alapjait 1836-ban, Glasgow Education Association elnevezés alatt rakták le, tehát körülbelül százéves múltat tekint vissza. Híres nevelői szelleméről, mint általában minden skót nevelőintézet. A College prospektusa is ebben a nevelői szellemben hívja Skócia ifjúságát, mindenkit a legkedvezőbb és legszívélyesebb fogadtatásról biztosít, mondván, hogy a tanároknak nem az a célja, hogy osztályzatot adjanak, hanem, hogy a hallgatókból jó tanerőket képezzenek. A nagy munkában a tanárok a hallgatóknak csupán tapasztalt segítőtársai.

Mint a leedszi főiskolán, itt is kétféle kiképzés folyik:

1. egyéves tanfolyam tanítói, illetve tanári diplomával rendelkezők részére és

2. hároméves tanfolyam, amelyre a mi középiskolánknak megfelelő secondary vagy public school után jelentkeznek a hallgatók. Mint általában mindenütt, Skóciában és Angliában is, itt is az előbbi típust tartják a jobb nevelőnek és számukra jobb állást és nagyobb fizetést biztosítanak.

Testnevelési fakultás itt csak 1931 óta működik, mert előzőleg a már említett skóciai Dunfermline Collegéhez tartozott. Azonban a nagy keresletet ott nem tudta kielégíteni, így hát ide helyezték.

A tanári testület igen kicsi, mindössze három férfi és két nő-tagja van. Itt is ugyanazon felfogás urakodik, mint Leedsben, nem tárgyként, hanem évfolyamonként specializálódnak a tanárok; minden évfolyamban majdnem ugyanaz a tanár tanítja az összes gyakorlatot.

Berendezés, felszerelés.

Az intézet a roppant füstös skót ipari központtól néhány kilométernyire, az uralkodó szél irányát tekintve, a város előtti dombtetőn épült. Pompás itt a levegő és nagyon szép kilátás is nyílik. Itt is azt mondhatom, amit már oly sokszor, hogy csodálattal és irigységgel nézi az ember a pompás gyep pályáknak hosszú-hosszú sorát. Kriket-, futball-, rögbi- és golfpályák egymás után nagy számban következnek. Külön atlétikai pálya nincs, az ugró- és dobópályák a nagy gyep-térségeken vannak szétszórva, maga a futás pedig pompás, ruganyos gyepen történik. Összesen hat tornaterem áll rendelkezésre, közöttük a legnagyobb karzattal ellátott kemény faparkettával borított, tiszta svéd berendezésű, 35x18 méter, mellette modern tágas öltözők és fürdők egész sora:

Előadások, tananyag.

A hároméves ágazat tantárgyai és óraszámjai:

<i>I. évfolyam.</i>		<i>II. évfolyam.</i>		<i>III. évfolyam.</i>	
Tárgy	Óra szám	Tárgy	Óra szám	Tárgy	Óra szám
angol	2	angol	2	egészségtan.....	1
testnevelésmélet .	2	testnevelésmélet	2	testnev. szervezete.	1
játék és sport	3	élettan.....	4	testnev. elmélete..	1
vezénylés	2	egészségtan.....	2	felolvasás	1
beszédgyakorlat ...	1	gyakorl. tanítás ..	4	gyakorl. tanítás ..	4
bemutató és gyakorlati tanítás ..	4	isk. testnevelés ...	4	isk. testnevelés ...	4

Tárgy	Óra szám	Tárgy	Óra szám	Tárgy	Óra szám
iskolai torna	4	játék, atletika	3	játék, atletika	4
játék, atletika	3	tánc	1	tánc	1
tánc	1	úszás	1	gyógytorna	2
úszás	1			elsősegély	2
				úszás	1

Az egyéves ágazat tantárgyai és óraszámai :

Tárgy	Óra szám	Tárgy	Óra szám
egészségtan	1	iskolai testnevelés	4
testtan	1	játék és atletika	4
élettan	2	tánc	1
testnevelés elmélete	1	úszás	1
vezénylés	1		
gyakorlati tanítás	6		

Itt is különbséget tesznek az iskolai testnevelés és a hallgatók gyakorlati anyaga között, de csak az előbbit tanítják. Ez más szóval azt jelenti, hogy senkitől sem kívánnak több gyakorlati tudást, mint amennyit a gondjaikra bízandó középiskolai tanulóknak kell majd tudniok. Ilymódon a testnevelési gyakorlati órán minden alkalommal egy-egy iskolai órát vesznek végig. Ez a magyarázata annak, hogy semmi téren sem specializálódnak és különleges ismeretekre nem is tesznek szert. A gyakorlati órát egyébként egy egészen fiatal dán tanár tanítja. Hasonlóképpen nem bocsátkoznak részletekbe az elméleti előadások keretében sem. Egy-egy sportnak az elmélete mindössze néhány oldalt tesz ki. A gyakorlati tárgyakból standardot nem követelnek, időre sohasem futnak, távolságra nem dobnak és nem ugranak, általában eredményekre "nem törekszenek.

Itt is csak írásban vizsgáznak s ezt itt is százalékosan értékelik. A múlt esztendőben az átlagos nívó az 50%-ot sem érte el.

Loughborough College. School of Athletics, Games and Physical Education.

Bevezetés, történet, általános jellemzés.

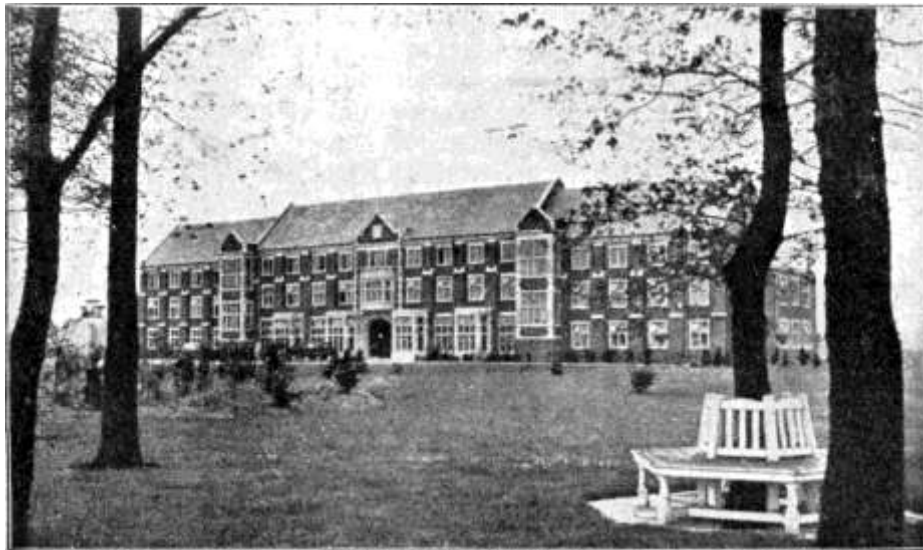
Évtizedes panasz Nagybritániában, hogy sem a középiskolákban, sem az egyetemeken, de még a klubokban sincsenek szakemberek, aki az atlétikai ügyességi számokat (field events) tanítani tudnák. Ez a panasz kétségkívül jogos, hiszen sporttratermettségükkel egyáltalában nem áll arányban az ugró- és dobószámokban való állandó gyenge szereplésük.

E hiányon kíván segíteni ez a különleges és a maga nemében

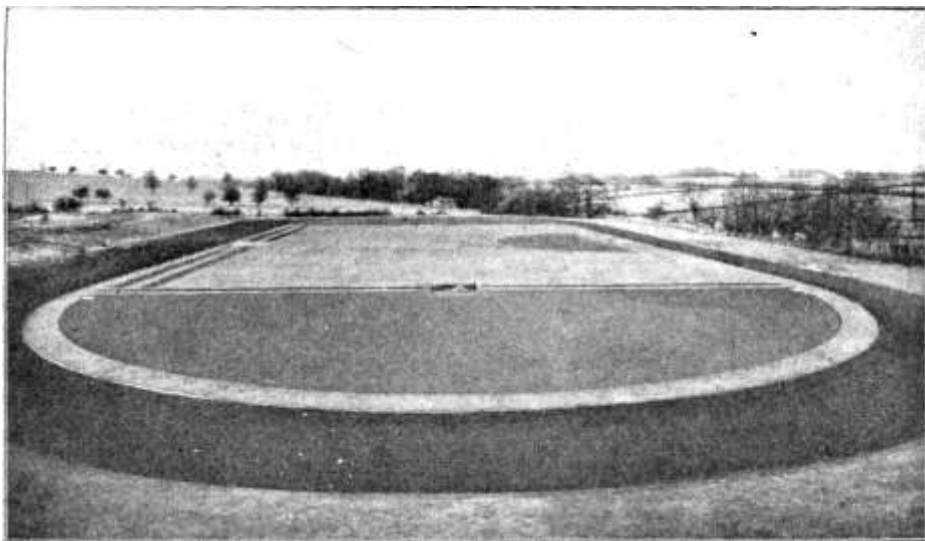
szinte páratlan College. Páratlan már csak azért is, mert Anglia leg-híresebb műegyetemével kapcsolatos. Műegyetem és testnevelés valóban szokatlan, bár egészen értelmes kapcsolat.

Ez az intézet 1937-ben nyílt meg a kultuszminiszter (President of the Board of Education) pártoló szavainak kíséretében: «Még nem volt a történelemben a mostanihoz hasonló korszak, amikor a lakosság minden rétege annyira érdeklődött volna a physical fitness és a recreation kérdései iránt. Az sem fordult elő, hogy az egyes államok a maguk nagy hatalmával olyan nagy mértékben pártolták volna a testnevelést. A brit birodalom is megragad minden eszközt, hogy a National Physic tökéletes legyen, úgy ahogy azt a testnevelési törvény kívánja. Kívánatos tehát, hogy az iskolákban a sporthoz értő tanárok működjenek, akik egyúttal az iskolán kívüli sporttevékenység keretében is dolgozhatnak, olyanok, akik ismerik az edzés módszereit és jó vezetők. Ennek az érdekében szerveztük meg ezt a Colleget.»

Az angol nemzeti testnevelési mozgalom hivatalos irányítója a Nemzetközi Olimpiai Bizottság brit tagja: Lord Aberdare, az intézményről szóló prospektus bevezetésében többek között a következőket mondja: «A nemzet egészségét legjobban a testnevelés emelheti. Nekünk új nemzeti törekvésünk, hogy a nemzet minden tagja fit legyen. A brit nép csak akkor érheti el a kontinentális népek sportbéli színvonalát, ha sportszaktanítókkal kellő számban rendelkezik»). A továbbiakban nagy csodálkozásomra csak Németországról és a skandináv államokról emlékezik meg, mint akik az olimpiai

Loughborough College, az atlétika és a játékok iskolája.

A Loughborough College atlétikai pályája.

játékokon oly sok győzelmet arattak és akik az atlétikai versenyek után a stadionban esténként olyan szép bemutatókat tartottak. Sajnos, Magyarország tíz győzelme sem volt elég ahhoz, hogy észrevegye a lord.

Mint mondtam, a műegyetemmel kapcsolatos ez az intézet. A kettőnek azonban egy főnöke (principal) van. A hallgatók száma 1500, 29 nemzet küldi ide fiait. Arról híres a műegyetemi fakultás, hogy Angliának e nemben leginkább gyakorlati irányú intézménye. A sportfakultás feje F. A. M. Webster kapitány (fia Anglia rúdugróbajnoka), Angliának — szerintem — legkiválóbb és elméletileg legképzettebb atlétikai szakembere. Személyéről a későbbiek folyamán még lesz szó. Az intézet a National Fitness Campaign szervezetével egyetértően működik, ezenkívül az ifjúsági és sportegyesületekkel is szoros kapcsolatot tart.

Szervezet.

Ez az atlétikai, játék- és testnevelési iskola a Loughborough College egyik fakultása s mint a testnevelő-tanárképzőintézeteknél, itt is két csoport van; még pedig olyanok számára

- a) akik csak sportot és testnevelést tanulnak, és olyanok számára
- b) akik egyúttal elméleti szakos tanári pályára is készülnek.

Amíg az előbbi intézetek, elsősorban a leedszi intézet, inkább az elmélet-gyakorlati (mint ők mondják inkább nevelői) típus felé törekednek, ez az intézet elsősorban magas sportbéli kiképzést tart szemelőtt. Akik tehát csupán középiskolát (public school, secondary school)

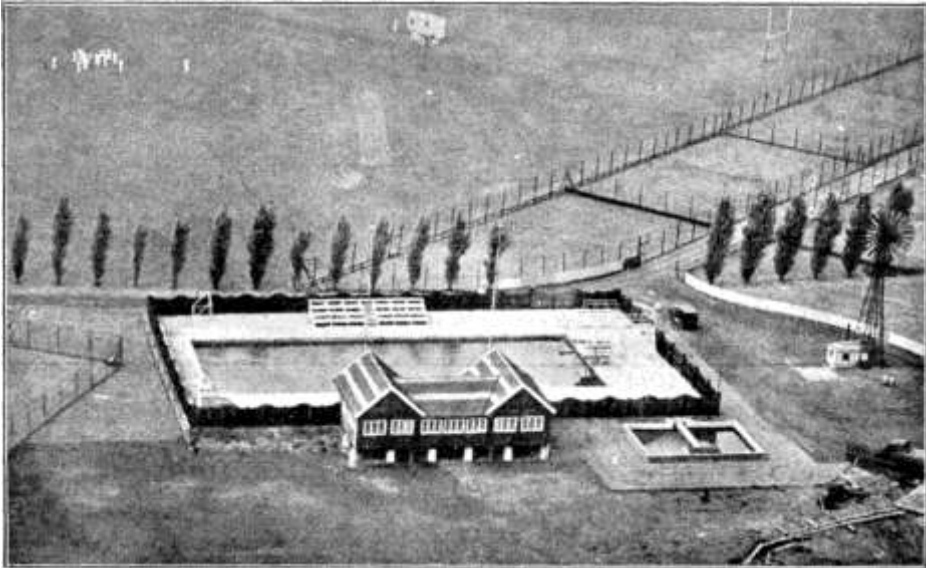
végeztek, három évig tanulnak, az egyetemet végzetek pedig csak egy évig.

Webster kapitány mellett 11 tagú előadói kar működik.

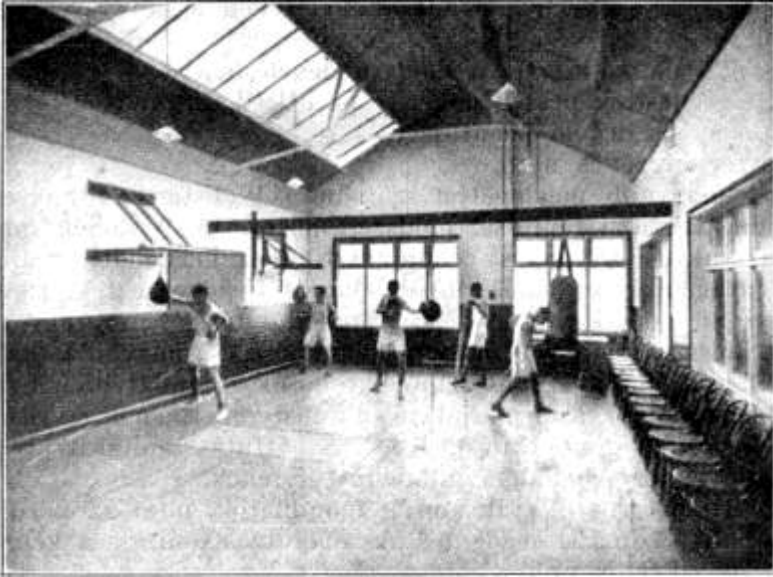
Felvételre több hallgató jelentkezik, mint amennyit fel tudnak venni, ily módon előnyt adnak annak, aki kiváló sportbéli eredményeket tud felmutatni. (Satisfactory personal record in sport). Egy évi tandíj teljes ellátással együtt 105 fontba, azaz körülbelül 3000 pengőbe kerül. Ez azonban csak 7—8 hónapi ellátást jelent, mert 4—5 hónapot tesznek ki a szünetek.

Épületek, berendezés.

Középanylia legszebb vidékén, dombos, erdős, pompás környezetben fekszik az intézet: a legszebben berendezett, a legmodernebb, amit Angliában láttam. Több mint 100 hold, gyönyörű gyeplő, pompásnál-pompásabb épületek és Anglia legszebb és legjobb atlétikai pályája. Az új uszodát és mellette a tornacsarnokot most építik ötnegyedmillió pengő költséggel. Az uszodának üvegfala lesz, hogy mellette a mozgásokat meg lehessen figyelni. Tanári és hallgatói fürdők szintén nagy számban vannak itt, minden pompás, célszerű és modern. Az internátusi épületek, étkezők, társalgóhelyiségek, lakószobák egyszerűek, de rendkívüli finom berendezésükkel a legelőkelőbb szállókkal is felveszik a versenyt.

A Loughborough College uszodája.

A Loughborough College tornacsarnoka.

Tantárgyak, előadások órabeosztása.

A tavaszi harmad óraszámai :

Első évfolyam.

Tárgy :	Óra- szám	Tárgy :	Óra- szám :
A vezetés elmélete ...	1	Atletika	8
Lélektan	1	Gimnasztika	4
Angol nyelv	1	Box	2
A testnevelés elmélete	1	Vívás	3
Testtan	1	Tenisz	3
Játékelmélet	1	Kriket	2
Különböző elméleti elő- adások	2	Úszás	1

Második évfolyam.

Tárgy :	Óra- szám :	Tárgy :	Óra- szám :
A vezetés elmélete ...	1	Atletika	8
Élettan	1	Gimnasztika	4
Testneveléstan	1	Vívás	3
Testneveléselmélet ...	1	Box	2
Játékelmélet	1	Tenisz	2
Versenybiráskodás ...	2	Kriket	2
Masszázs	1	Úszás	1

A különféle elméleti előadások keretében a következő címeket találtam :

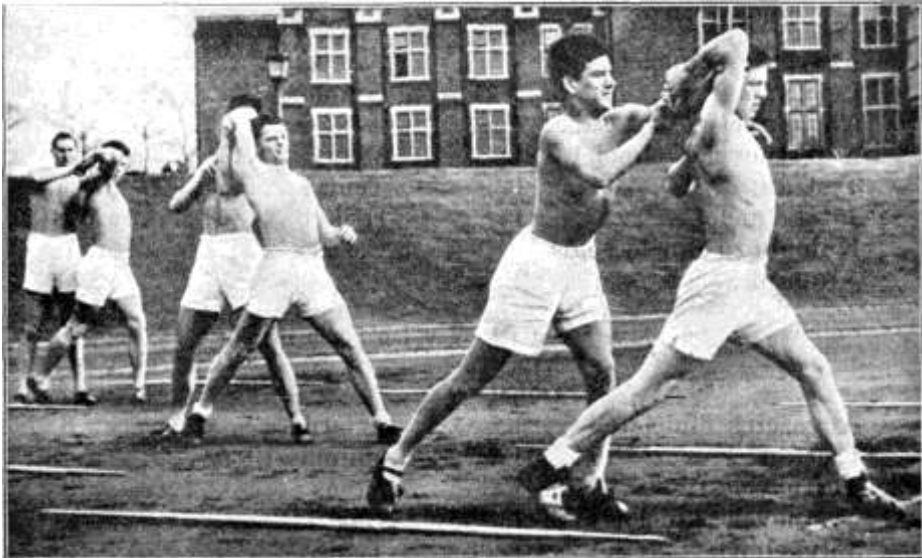
1. Az atlétika szerepe a modern nevelésben;
2. a teljesítőképesség növelése az atlétika útján ;
3. a sport nevelő jelentősége;
4. versenyző és néző.

A legnagyobb meglepetést számomra Webster kapitány csoportos, tömeg-atletikai tanításai módszere jelentette. A dobók munkája pl. a nálunk is ismeretes célgimnasztikával kezdődött, majd szer nélkül, utána szerrel való stílus-gyakorlatok következtek. Együttes, vezényszóra való, egyöntetűsége törekedő mozgás: az egyes mozdulatok hosszú ideig való kintartásával, bőséges magyarázatokkal és sok javítással. Vezényszavak szinte katonásak — rendkívüli a fegyelem. A tanításban a mozgásforma játszotta a főszerepet, a mozgás ritmusára sokkal kevesebb gondot fordítottak. A gátfutás tanítását kiválóan tartottam, ehhez Angliában mindenütt értenek.

Az itteni tornáról csak annyit mondhatok, mint az előző alkalomkor: a svédnél is svédőbb ! Az ökölvívás tanítása a képzelhető legjobb, büszkék is rá !

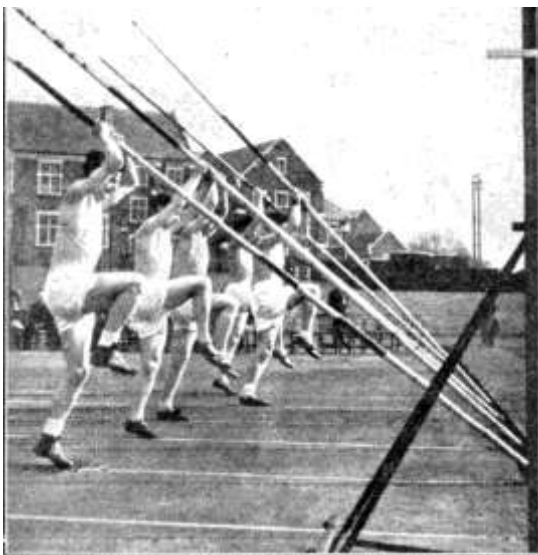
Nyári tanfolyamok.

Itt képeznek ki tömegeket az angol atlétika és általában az angol sport számára. A múlt év nyarán például 9 férfi és 6 női tanfolyamot rendeztek nagyobb részét pedagógusok részére. Egészen

Jelenet Webster kapitány atlétika-órájáról. Gerely vetés mozdulatának gyakorlása.

különleges, de lemes csoportosításban az egyik tornatanfolyamot például olyan tanítók részére tartották, akiknek teljes svéd felszerelés áll rendelkezésre, a másikat olyanok részére, akiknek teremfelszerelés egyáltalán nem áll rendelkezésre, vagy pedig olyan tanítók részére, akik 6—10, 11—14 éves korig, vagy olyanokat, akik 15—18 éves korig tanítják a gyermekeket. Külön rendeztek sportágankénti tanfolyamokat, mint: atlétika, úszás, tenisz, ökölvívás és vívás. Ezekon a tanfolya-

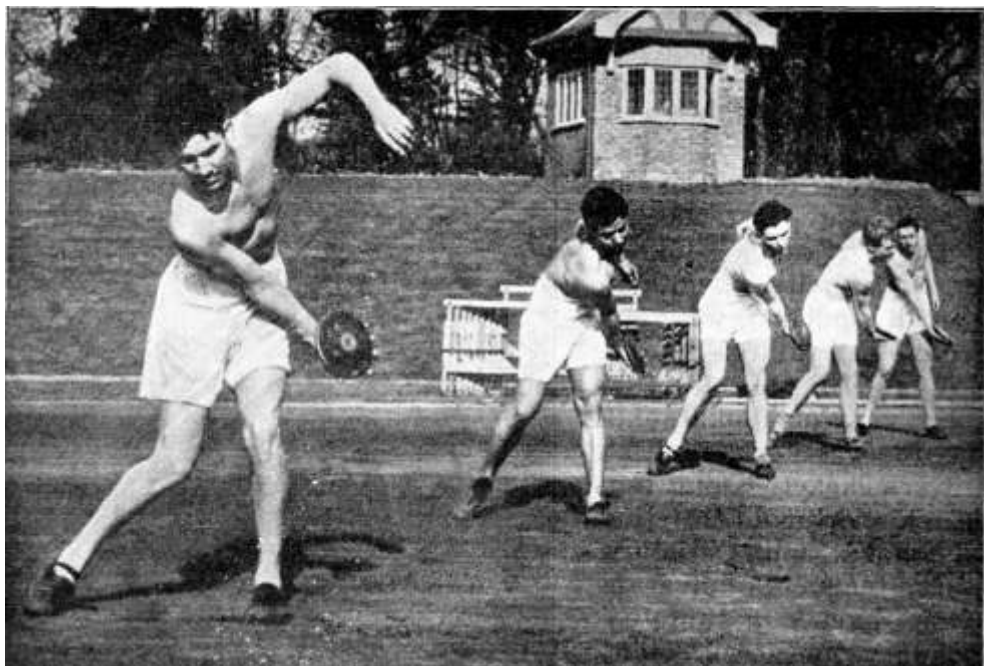

mokon a mozgások elméletét, stílusát, edzést, bíráskodást tanítanak és iskolai osztályonkénti, illetve korosztályonkénti óratípusokat mutatnak be. A tanfolyamok általában négy hétig tartottak, 2 font heti tandíj és 2 font ellátási díj mellett. A nyári atlétikai tanfolyamok az angol szövetségekkel karöltve elsősorban abból a célból tartatnak, hogy az angol atléták megtanulják, hogyan kell dobni és ugrani. Ezekre a tanfolyamokra külföldi szakértőket is meghívnak előadóknak, mint pl. évekkal ezelőtt a volt világrekorder Hoffot, a múlt esztendőben az egyesültállami Harward egyetem főtrénerét, Comstockot. A legkiválóbb tanítók egyike az angol kalapácsvetőbajnok: Nokes is itt adott elő, az 1932. olimpiai bajnok Hampson is, aki egyébként középiskolai tanár.

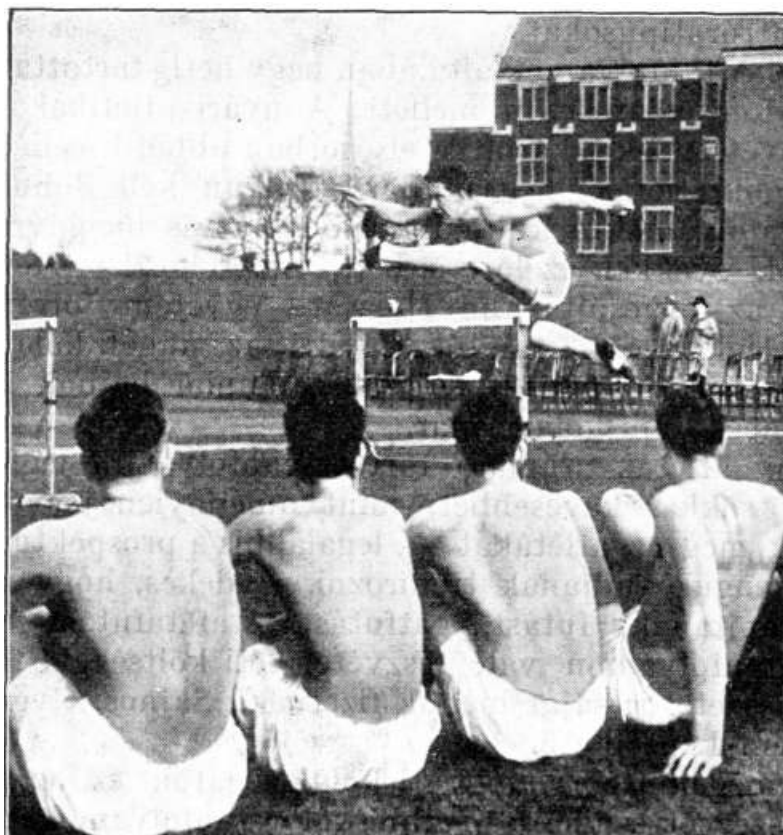
Az aktív atléták számára tartott tanfolyamra legfeljebb 70-et vesznek fel, sokkal kevesebbet, mint amennyien jelentkeznek. Itt arra tanítják meg az atlétákat — legalábbis a prospektus szerint —, hogy saját maguk tudjanak trenírozni. Érdekes, hogy csak dobást és ugrást tanítanak, futást, gátfutást, stafétafutást egyáltalában nem. Ezen tanfolyamon való részvétel heti költsége 4 font, amit az atléták természetesen saját maguk fizetnek. Sajnos, ilyen tanfolyam nálunk el sem képzelhető.

Végül megemlítem, hogy iskolaigazgatók és az úgynevezett testnevelési szervek számára további külön tanfolyamokat is tartanak, úgyhogy körülbelül 600—800-an vesznek részt az itteni tanfolyamokon.

nagyon szel-

Diszkoszdobás gyakorlása Webster kapitány óráján.

London County Council. College of Physical Education.

A népiskoláknak, továbbá a mi polgári iskoláinknak megfelelő intézeteknek, alsófokú szakiskoláknak és a public schoolokra előkészítő iskoláknak ezrei vannak Londonban. Nem nagyok ezek az iskolák, párhuzamos osztályok sincsenek bennük, úgyhogy testnevelő-tanárokat nem volna célszerű alkalmazni, mert az úgynevezett «teljes óraszámot») nem érnék el. «Full time teacher»-ek ezekben az iskolákban csak ritkán akadnak. Az ifjúság szakszerű testneveléséről és sportoktatásáról a város oly módon gondoskodik, hogy az egyes iskolaigazgatók javaslatára fiatal, testnevelést és sportot kedvelő tanárokat, hathetes tanfolyamokra behív és a minimális tudnivalókkal ellátja őket. Ez a fenti iskolának a feladata.

A megoldás igen praktikus, délelőtt a férfiak tanfolyamait tartják, délután pedig a nőkéit. Akik délelőtt járnak ide, azok délután tanítanak az iskolájukban és viszont. Ezek a kurzusok a nyári szünidőt kivéve folytonosan tartanak és csak akkor szakadnak meg, amikor a már régebben működő testnevelő-tanárok részére «refresher course»-okat tartanak. Ennek az intézetnek elég nagy tornacsarnoka és több játszótéren van. A kiképzés két irányban folyik: a tornacsarnokban physical educationt, a szabad téren sportot és játékot tanítanak. A londoni iskolákban a fiúknál általában heti három physical education (tornaóra), 1 úszóóra és 1 teljes sportdélután van. A leányok testnevelése mindennapos, viszont rövidebb, húsz- vagy harmincperces. A tanítási idő egynegyedében játékevezetésben, versenyrendezésben és versenybíráskodásban képezik ki a tanárokat, mert a népiskolák felső négy osztályaiban (elementary senior school, 11—14 éves korig) és a polgári iskolák körében (secondary junior school) egész éven át tartó élénk sportélet folyik. A népiskoláknak és az említett polgári iskoláknak egyaránt megvan a maguk atlétikai szövetsége, ezek azonban nemcsak atlétikával, hanem futballal, krikettel és úszással is. Ezekben a sportokban minden iskola megrendezi a maga házi bajnokságát, a bajnokok azután egy héttel később kerületi, végül szövetségi bajnoki versenyen vesznek részt. A következő atlétikai bajnokságokat rendezik: 100 yard, 220 yard, % angol mérföld, y_2 angol mérföld, olimpiai staféta, gátfutás, súly dobás, magas- és távolugrás, kötélhúzás. A bajnoki versenyek nagyközönség előtt szoktak lefolyni, a díjakat pedig London város legmagasabb funkcionáriusai osztják ki.

Mindezt azért mondom el ennek a fejezetnek a keretében, hogy reávilágítsak arra, miért fordítanak olyan sok időt versenyrendezői és versenybírói tudásuk kifejlesztésére.

Tornatanításban hivatalosan a svéd torna és a Niels Bukh-rendszer alapján állanak. Előírás, hogy a fiútanulók trikó nélkül tornázzanak. Pihenj állásuk a terpszállás, a kezek hátul egymást

fogják. A tornaórákon a fegyelmet nagyon megkívánják s a legkényesebb versenyjátékokat is csendben (!) kell játszani. A lehetőség szerint sok parterre gyakorlatot kell alkalmazni.

Dunfermline College of Hygiene and Physical Education,

1926-ban jelent meg az angol testnevelésről szóló első beható tanulmányom. Ennek keretében beszámoltam az angol testnevelő tanárképző intézetek munkájáról, elsősorban a chelseai collegéről, továbbá a Bedford és a Dartford Collegéről, több tanárnőképző intézet nincs is Angliában. Bár mostani tanulmányutamnak célja elsősorban a férfi testnevelő-tanárképzés volt, Skóciába is ellátogatván, egy napot eltöltöttem a skótok híres női tanárképző-intézetében, Dunfermlineben.

Többek között arról is nevezetes ez az intézet, hogy Skóciának egyetlen magánintézete, a többi mind állami. Az intézet fenntartója a Carnegie-alapítvány, erről a leedszi főiskolával kapcsolatban már részletesebben megemlékeztem. Carnegie skót származású ember volt és így skót alapítványait rendkívül gazdagon látta el. Az intézet (1901-ben alakult) eredetileg férfi és női tanerőket egyaránt kiképzett; minden berendezésével és minden épületrészével elárulja a nagynevű adakozó jószívűségét es gazdagságát. Mindenütt nemes anyag, márvány, a termék nagyok, berendezésük finom. Nagy és világos tornacsarnokok, remek uszoda, tökéletes orvosi berendezés és egy körülbelül 600x300 méter nagyságú játszótér. (Nagyobb, mint a Vérmező.) Mint a férfiiskolákban, itt is egy- és hároméves típus van. Lássuk a tantárgyakat és az óraszámokat.

Hároméves tagozat:

Tantárgy:	I.	II.	III.	Tantárgy:	I.	II.	III.
	évfolyam.				évfolyam.		
	óraszám				óraszám		
E l m é l e t :							
Testtan	4	2	—	Vezénylés	3	—	—
Masszász	2	3	3	Ének	1	—	—
Élettan	2	2	—	Gimnasztika-			
Játék és sport-				elmélet	1	—	—
elmélet	1	1	1	Lélektan	—	—	2
G y a k o r l a t :							
Gimnasztika ...	5	4	3	Úszás	2	1	1
Tánc	3	3	3	Gyakorlati			
Játék és				tanítás	4	4	4
atletika	4	4	4	Gyógytorna ...	—	1	3
Testgyógyesítő				Különböző elmé-			
torna	1	1	—	leti előadások .	—	—	4

Egyéves tagozat:

Gimnasztika.....	4	Játékelmélet	1
Tánc	3	Testtan	2
Játék és atlétika	5	Élettan	1
Játékvezetés	2	Testnevelés-elmélet.....	3
Üszás	2	Gyakorlati tanítás	6

A hallgatók bennlakók és évenként 100 fontot fizetnek. A felszerelés és a könyvek beszerzésére 50 fontot (1300 P (!) kell befizetniük. Elég sok hallgatójuk van, évfolyamonként 35. A hallgatók merőben elütnek a mi hallgatóinktól. Átlagos magasságuk legalább 10 cm-rel, testsúlyuk pedig legalább 10 kg-mal múlja felül a mi nőhallgatóinkét. Erőteljesek, bátrak, biztosak, kitartóak és sportra alkalmasak. Öltözkük egyszerű és sport-, torna- és táncnál egészen rövid, lebegő aljat, alatta rövid selyemtrikót viselnek — harisnya nélkül. Tanárnőik hasonló típusúak. Feltűnt kiválóan erélyes és egészen férfias vezénylő modoruk. Nagyon keményen fegyelmeznek és soha nem is láttam semmiféle rendetlenkedésnek, szabálytalanságnak, vagy nem illő viselkedésnek még a nyomát sem.

Tornájuk abszolút svéd-módszer, elegyítve igen kevés mozgás-művészeti elemmel. Órafelépítésük a mi tanításunk szerint rendszertelen, mert például az egyik órát azonnal a bordásfallal, nehéz törzsgyakorlatokkal kezdték, azután futás következett, tánc, járás, majd ismét bordásfal. Hasonlót tapasztaltam mind a három évfolyamon. Erő, kitartás és bátorság dolgában feltétlenül felülmúlják a mi hallgatóinkat.

Természetes, hogy a játékra igen nagy gondot fordítanak; íives, rounders, stoullball, netball a fő játékaik. Minket egyik sem tudna meghódítani. Szép, rendszeresen gyakorolták a játékokhoz szükséges dobásokat, előgyakorlatokat, célba, távolságra dobtak és gyakorolták a labdafogást is. A mi leányaink labdadobó képességeiről már sokszor és sokat keseregtem, de úgy látszik mégsem eleget. Olyan ügyetlenül és rosszul dobó leányokat, mint amilyenek a mi főiskolánkon akadnak, egyetlen-egyet sem láttam. Sok idő nem állott rendelkezésemre, de mégsem tudtam megállni, hogy a második évfolyamnak átlagos képességét a labdahajításban meg ne állapítsam. Nem volt idő a pontos mérésre s így néhány méter tévedés lehetséges; megállapításom szerint az átlagos képesség 45—50 méter között volt. A legjobb dobó 70 métert tudott dobni, pedig azt a hajítóstílust, amellyel a labda a legmesszebb repül, senkisémmel tudta és nem is tanítják.

Mint minden brit iskolában, itt is nagyon nagy gondot fordítanak a táncokra, különösen a skót nemzeti táncokra, ezek kedvesek, vidámak, folytonos szökdelésből és szaladásból állanak. Mondhatom a sport számára határozottan jó előkészítő és kiegészítő gyakorlatok. De a többi nép táncait is tanítják, a magyar táncleépéseket is szépen

járták, Marik Klára londoni tanításai alapján. Marik Klára igazán eredményes munkát végzett annakidején a magyar tánctanítás révén. A legtöbb iskolában azt tanítják, amit tőle s amint láttam igen jól eltanultak.

Gyakorlati tanításukkal kapcsolatban alkalmam volt a népiskolákat és a középiskolákat megtekinteni. Skót nevelési elv: mindennapos testnevelés, mégpedig egyik nap torna, másik nap szabadtéri játék és sport. Szigorúan keresztülviszik ezt az elvet, amit annál is inkább megtehetnek, mert Skócia aránylag többet költ tanításügyre, mint Anglia. Az iskolák mind kitűnően vannak felszerelve és a játszótérek száma még az angolokét is messze felülmúlja. Itt ugyanis nem sűrű a lakosság és a talaj földművelésre nem alkalmas, mindenütt gyepes térségek vannak. Bizony nem is találni egyetlen iskolát sem, amelynek ne lenne meg a maga gyepes, nagy, szép játszótere, sőt gyakran játszóterei. Láttam olyan középiskolát, amelynek nyolc játszótere volt, érthető tehát, hogy az iskolai testnevelésben a játék milyen nagy szerepet visz. A fent elmondott játékokon kívül azonban futásban, magasugrásban, úszásban minden iskola rendez bajnokságot, az iskolabajnokok a kerületi bajnokságon, győzteseik pedig az országos iskolai bajnokságon vesznek részt.

St. Albans Court College of Physical Education.

Ez az intézet csak az ősszel nyílik meg; bajosabb helyet iskola számára talán még elképzelni sem lehet. Több százéves gyönyörű 100 holdas park közepén emelkedik a Collegének híres régi épülete. Most van folyamatban a berendezés, a játszótérek és tornacsarnokok építése. Az intézet tulajdonképpen magánintézet, alapítója Gladys F. M. Wright angol tanárnő, azelőtt a chalseai college főerőssége, nála jobb tanerőt ritkán láttam életemben. Ő lesz az intézet vezetője (principalja) is. Az intézetnek négy nemzetközi védnöke van (Internationale patronage), közöttük Szukováthy Imre dr., a testnevelési főiskola igazgatója is. A kiképzés három irányban fog folyni:

- a) hároméves tagozat, csak testnevelő tanárok részére,
- b) egyéves tagozat, elméleti szakos tanárok részére,
- c) féléves tagozat, testnevelési vezetők számára.

Amilyen pompás az intézet, olyan drága is. A mi pénzünkben egy esztendő itt körülbelül 5000 P-be kerülne, csak a hivatalos költségeket számítva.

Ennek az intézetnek legszebb fekvésű első emeleti sarok szobája esetleges magyar látogatók részére lesz fenntartva. Berendezése magyaros lesz és ezért magyar szobának fogják hívni. Igen nagy sikert jósolok ennek az intézetnek.

A St. Albans Court College.

Skót népies játékok.

Highland Gatherings.

Egyik munkámban már részletesebben kifejtettem, hogy a modern kori szervezett sportélet a középkor két jellegzetes intézményéből, illetve népszokásából fejlődött ki. A pontos szabályok és előírások szerinti versenysport gondolata — mondhatjuk --tulajdonképpen a lovagi torna intézményének szélesebb körre fektetett modern folytatása. A modern tömegsportnak, a lakosság minden rétegét megmozgató testnevelésnek a középkor népies játéka az előfutárai. Körülbelül a X-iktől a XVI. századig egész Közép-, Észak- és Nyugateurópa területén virágznak e népies játékok; közöttük gyakran meglepően hasonlatos vonásokat fedezünk fel.

E népies játékok közül a legnagyobb jelentőségre a XIV. és XV. században a németországi és a svájci játékok emelkednek. Az «Augsburgi játékok») változatos nemzetközi versenyekké fejlődtek, nem ritkán többszáz külföldi — hiteles adatok szerint — még magyar résztvevővel is. Érdekesség és múlt tekintetében azonban egyikük sem vetekedhetik északnyugati Skócia játékaival, az úgynevezett Highland Gatherings-szel. Highland magyarul felföldet, felvidéket jelent és Skóciának északnyugati részét foglalja magában.

Itt nyelvben, fajlag és történelmében az Alföld népétől eltérő gael nép lakik; székhelyének a történelmi hírességű Inverness-t tartja. Ezekben a skóciai népies játékokban a történelem, a sport és a népiesség fogalma fonódik egybe. Skóciában úgyszólván minden talpalatnyi földhöz történelmi esemény emléke fűződik s az ezeréves törzsi kötelékek még fennmaradtak. A játékok résztvevői jellegzetes nemzeti ruhát viselnek és drága nemzeti kincsként tartják fenn e játékok intézményét.

Braemar- és Balmorál-játékok.

A Balmorál a «gaelic» történelem legrégebb nevezetességű helye, a skót királyok székhelye már a VIII. században. A skót történelem szerint VI. Malcolm király 1040-ben alapította és szervezte meg az itteni játékokat. Akkor szervezték meg ezeknek a játékoknak az állandó és tisztségeket örökölhető intézményét, amely mind a mai napig fennáll. Legfőbb patrónusuk maga az angol király. Balmorálnak nevezik a községet, míg Braemár az a hely, e község mellett, ahol a versenyek lefolynak. John Taylor, skót költőnek már 1600-ban közismertté vált költeménye szól e játékokról: «The Highland games are high and great». A háromszázéves költeményt még ma is szavalják és éneklük.

Nagyon nagy és dicsőséges ezeknek a játékoknak a története. Olyan becsben állanak, mintha Magyarországon még élnének az Árpád-ház leszármazottjai és vezetnének olyan ünnepélyeket, melyeket, mondjuk, Szent László alapított.

Kalapácsvetés a Braemár játékon.

1715 óta folynak itt a nehéz terepen futott mezei akadályversenyek, sok résztvevővel és pénzdíjakkal. A játékok végleges szabályait az 1810-es években állapítják meg. Ezeknek az évenként rendezett versenyeknek körülbelül száz éve ez a műsora:

1. 28 fontos (körülbelül 12 ½ kg) kődobás, helyből és rohammal.

2. Kalapácsdobás 14, 16 és 22 fontos, 127 cm hosszú nyéllel.

3. Gerendahajítás.

4. Versenyfutás 700—2000 yardon.

5. Kardtánc.

6. Skót birkózás,

7. Magasugrás.

8. Távolugrás.

9. Zsákfutás.

10. Akadályfutás.

11. 1895 óta rúdugrás.

A versenyeken, a mellékelt képeken is jól látható jellegzetes skót öltözékben vesznek részt. Ezt a

körülményt, valamint azt is, hogy a pályák nem modern atlétikai pályák, hanem egyszerűen csak gyepes síkok, az

eredmények megítélésénél figyelembe kell venni. Az egyes versenyszámok között skót nemzeti táncokat mutatnak be, közülük leghíresebb a szinte atlétikai táncnak is nevezhető: «Petronella». Természetesen történelmi pompában és díszben vonul fel a közönség, közöttük Skócia legelőkelőbbjei is. Nagy belépődíjakat fizetnek s ebből tartják fenn ezt az intézményt. Miután ezek a játékok néha egy hétig is eltartanak, a közönség egész sátortáborot ver a játékok színhelye körül. Nagyobbrészt pénzdíjakat is nyernek a versenyzők, 1—50

Luss Gathering. Kődobás.

fontig. A feljegyzések szerint e versenyeken már 50 évvel ezelőtt is ugrottak 175 cm-t magasba, a század elején pedig 340 cm-t rúddal; távolugrásban, gyepen, elugró gerenda nélkül 6-50 métert is elértek. Ha jó az idő, 20.000 főnyi közönség is összegjön és az angol király is majdnem mindig megjelenik. A Cumberland stílusú birkózásban előfordult már, hogy 65 éves résztvevő is győzött.

Luss Gathering.

Luss a híres Lochness közelében levő kis város, szintén nagymultú játékok színhelye. Itt nagyon büszkék a több mint 300 éves gyepre, tapasztalat szerint futásra nagyon alkalmas, — következménye, hogy az itteni legnevezetesebb verseny a 10 mérföldes futóverseny. A kalapácsvetés mellett itt még a kötélhúzás játszik nagy szerepet.

Skót «Caber» (fatörzs) hajítás. Indulás a dobáshoz.

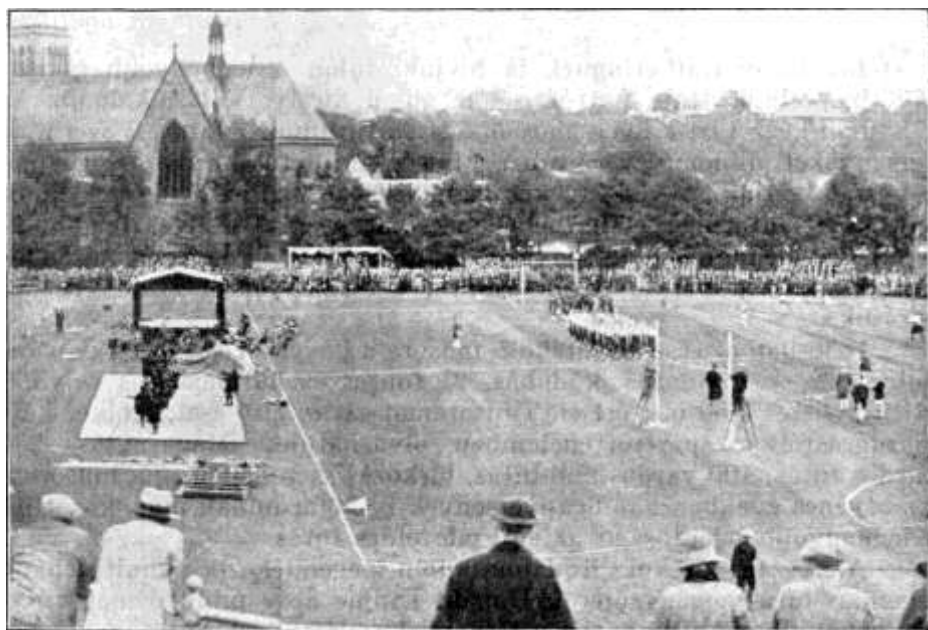
Skót «Caber» (fatörzs) hajítás. A kidobás pillanata.

Northern meetings.

Inverness Gatheringnek is hívják, talán a legnagyobb múltú, 1788-ban alapították, patrónusa az angol király. Volt alkalmam az 1788-ban kézzel írt s üveg alatt őrzött statútumokat látni. E szerint a versenyeket minden év október utolsó hétfőjétől kezdve egy egész héten át tartják. A versenyeket védnökség intézi, az ő tagsági díjaik fedezik az intézmény- fenntartásának költségeit. Itt lovas felvonulásokat (cavalcade) és lóversenyeket is tartanak. Még a napóleoni háborúkból való időből is fennmaradtak e versenyekről szóló érdekes leírások.

1836-ban az «északi játékok») műsora a következő volt: kalapácsdobás, 12 és 16 fontos kődobás, 21 fontos és hármassugrás helyből. Itt a győztes 7-50 m-t ért el. Tudtommal ez az első eset, amikor hármassugráról a sporttörténelemben olvashatunk. Magasugrás, 250 yardos futás, 100 yardos zsákfutás, birkózás szerepelt még a műsoron. Az ötvenes években handicapversenyek is előfordulnak már, közöttük a legnagyobb jelentőségű az egy mérföldes futás.

Az «északi játékok» irodalma külön megemlékezik a múlt néhány legendás híré versenyzójéről. Donald Dinnie neve minden más híresség nevét elhomályosítja. Ez a 100 évvel ezelőtti versenyző, ha el lehet hinni, mint a skót atlétika történetének legkiválóbb alakja, 10.000

Az Inverness játékok színhelye.

díjat nyert. Az angol birodalomban nagy hírneve volt, 1872-ben Amerikát, Ausztráliát és Délafrikát is meglátogatta és a versenyek százai-ban győzött. Legjobb eredményei: 24 fontos kalapáccsal (közel 11 kg) 25 m, 7% kg-os kővel 13-10 m, magasugrás 163 cm, távolugrás 540 cm, 16 fontos, tehát a mostan is használatos kalapáccsal pedig 40 méteren

Balmoráli kalapácsvetés.

felül dobott, emellett korának legjobb futója és birkózója is. Legnagyobb szeretettel az úgynevezett Aboyne Gatheringen vett részt; pedig ez a felsoroltaknál kisebb jelentőségű helyi verseny.

Másik nagyírú versenyzője e kornak Combié Smith, aki egyetlenegy évben 1026 díjat nyert. 1847-től 1873-ig versenyzett. Legjobb eredménye 170 cm-es magasugrás, emellett a legjobb hármassugró, rúdugró, futó, kalapács és labdadobó volt Skóciában s a kalapácsot is 36 méterre dobta. Mindezek igen nagy eredmények, ha figyelembe vesszük a versenyre sportszerűen elő nem készített pályát, ruházatot, különösen pedig a simatalpú cipőt.

Ezek a játékok még mindig virágzanak, mert Skócia előkelősége

kitartással ragaszkodnak nemzeti hagyományaiknak e pompás megnyilvánulásaihoz. Valóban elragadóak,—vidámság, derű, történelmi levegő, gyönyörű gyepek, jellegzetes skót ruhák. A versenyszámok között nemzeti táncokat járnak s a skót dudás zenekar szórakoztat. Mindenképpen felejthetetlen látvány, bár volna nálunk is ilyen!

Northern Meeting. Kalapácsvetés szilárd nyelű kalapáccsal.